

Praksisfellesskap i endring i norsk grunnskole? Læreres erfaringer med tverrfaglig samarbeid om elevers faglige og sosiale mestring

Kirsten Jæger Fjetland^{1*}, Kristina Areskoug Josefsson^{2,3,4},
Miriam Dubland Vikman¹ og Anne Katrine Folkman^{1,5}

¹VID vitenskapelige høyskole, Norge; ²Högskolan Väst, Sverige; ³OsloMet – storbyuniversitetet, Norge; ⁴Jönköping University, Sverige; ⁵Universitetet i Stavanger, Norge

SAMMENDRAG

Med bakgrunn i politiske og faglige føringer for styrket tverrfaglig samarbeid i skolen, var studiens hensikt å utforske læreres erfaringer forankret i et konkret endringsprosjekt hvor alle barne- og ungdomsskoler i en mellomstor norsk kommune utforsket samskapende prosesser for tverrfaglig samarbeid. Studiens *mixed-methods*-design omfattet nettskjema med kvantitative og kvalitative spørsmål knyttet til samarbeid om elevers faglige og sosiale mestring. Studiens resultat gir implikasjoner for videreutvikling av det nasjonale prosjektet *Et lag rundt læreren*. Resultatene synliggjør bredde i læreres samarbeidsrelasjoner, samt variasjon knyttet til fag- og kontaktlærers rolle og skolars varighet i prosjektet. Studiens resultat viser at økt tilstedeværelse og støtte fra pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og helsesykepleier i lærers skolehverdag og etablering av skolevise, tverrfaglige lag bidrar til praksisfellesskap med mer relevant støtte til elevers faglige og sosiale mestring. Studiens resultat drøftes i lys av systemteoretiske perspektiv. Tverrfaglig samarbeid utforskes som sosial støtte i læreres praksisfellesskap og som samskaping på systemnivå. Konklusjonen peker på utfordringer ved ulike tverrfaglig samarbeidspraksis mellom skoler og læreres meningsforhandlinger av prosjektets kunnskapsgrunnlag, noe som utfordrer ledelse av utviklingsarbeidet i prosjektet.

Nøkkelord: lærer; tverrfaglig samarbeid; samskaping; praksisfellesskap

*Korrespondanse: kirsten.fjetland@vid.no

© 2023 Kirsten Jæger Fjetland, Kristina Areskoug Josefsson, Miriam Dubland Vikman & Anne Katrine Folkman. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: Fjetland, K. J., Josefsson, K. A., Vikman, M. D. & Folkman, A. K. (2023). Praksisfellesskap i endring i norsk grunnskole? Læreres erfaringer med tverrfaglig samarbeid om elevers faglige og sosiale mestring. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 9, 215–233. <http://doi.org/10.23865/nipk.v9.4054>

ABSTRACT

Expanding teachers' community of practice? Exploring teachers' experiences of interdisciplinary collaboration in Norway

Based on political and professional guidelines to strengthened interdisciplinary collaboration in schools, the purpose of the study was to explore teachers' experiences with practices of interdisciplinarity in an ongoing project including all primary and secondary schools in a medium-sized Norwegian municipality. Research methods included online forms with quantitative and qualitative questions related to exploring teachers' experiences. The results of the study give implications to development in the national project *A team around the teacher*. The results highlight the multitude of teachers' collaborative relationships, as well as the variation related to teachers' role and duration in the project. The results of the study show that increased presence and support from the educational psychological service (PPT) and public health nurses in teachers' everyday work, as well as the establishment of school-wise, interdisciplinary teams (*lag*), contribute developing communities of practice with more relevant support for academic and social coping for individual pupils. The results of the study are discussed using systems theories. Interdisciplinary collaboration is explored as social support in the teachers' community of practice and as co-creation at system level. The conclusion points to challenges linked to different interdisciplinary collaborative practices between schools and teachers' negotiation of the project's knowledge base, which challenges the management of the development work in the project.

Keywords: *teacher; interdisciplinary collaboration; co-creation; community of practice*

Mottatt: Juli, 2022; Antatt: Mai, 2023; Publisert: September, 2023

Introduksjon

Denne studien utforsket læreres erfaringer og syn på tverrfaglig samarbeid i skolehverdagen. Hensikten med studien var å belyse ressurser og utfordringer i tverrfaglig samarbeid i endringsprosjektet «Laget rundt læreren og eleven», hvor alle barne- og ungdomsskoler i en mellomstor norsk kommune arbeidet for å utvikle nye kontekster og prosesser for tverrfaglig samarbeid. Bakgrunn for studien viser til at læreres profesjonelle mandat innebærer fokus på både læringsresultat, læringsmiljø og faglig og sosial mestring (Meld. St. 6 (2019–2020); Opplæringslova, 1998; Utdanningsforbundet, 2012). Forventningene til skolens innsats for å forebygge utenforskap og fremme barn og unges psykiske helse, er folkehelseanliggender som er styrket i ny generell læreplan (Kunnskapsdepartementet, 2017; Meld. St. 19 (2018–2019)). Styrking av tverrfaglighet gjennom tverrprofesjonelt samarbeid som grunnlag for innovasjon, beskrives som en vei for å nå disse målene. Meld. St. 6 (2019–2020) peker blant annet på økt involvering av pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og skolehelsetjeneste. De fleste definisjoner på samarbeid, som tverrfaglighet, tverrprofesjonelt samarbeid og flerfaglig eller fellesfaglig samarbeid, imøtekommer i mindre grad idealet om å oppnå mest mulig for dem det gjelder ved involvering og medvirkning. Prosjektet som undersøkes defineres som et samskappingsprosjekt knyttet til sosial innovasjon, i tråd med Willumsen og Ødegaards (2020) beskrivelse av innovasjon som nye arbeidsprosesser med grenseoverskridende samarbeid for å oppnå endring. Dette skal ivaretas ved brede, demokratiske medvirkningsprosesser i de lokale skolene.

Ifølge opplæringsloven (1998) omfatter PPTs mandat i skolen sakkyndig vurdering av enkeltelevers utfordringer, samt veiledning og kompetanseutvikling på systemnivå for å sikre elever tilpasset opplæring. Skolehelsetjenestens mandat innebærer både forebyggende og helsefremmende oppgaver, ifølge helse- og omsorgstjenesteloven (2011). Begge disse tjenestene arbeider både på individ- og systemnivå, noe som representerer grunnleggende ulike ideologier og tilnærminger (Garsjø, 2021). Både politiske og faglige føringer synliggjør behov for klargjøring av tverrfaglig samarbeid i skolen med økt vekt på helsefremmende arbeid på systemnivå. Det omfatter søkelys på *alle* elevers faglige og sosiale utvikling og mestring, noe som utfordrer prioriteringer og kompetanse i virksomhetene (Federici et al., 2021; Folkman et al., 2023; Kolnes et al., 2020).

Studier av læreres erfaringer og organiseringspraksis knyttet til tverrfaglig samarbeid med profesjoner utenfor skolen, viser sprikende funn. Flere studier indikerer mangel på systematisk tverrprofesjonelt samarbeid mellom lærere og andre aktører i skolen. Lærere vektlegger egen autonomi og skjønn, samt samarbeid seg imellom (Christensen & Godø, 2021; Folkman et al., 2022; Malmberg-Heimonen et al., 2020; Saltkjel et al., 2021). Lærere uttrykker imidlertid også ønsker om mer avlastning i lærerrollen, styrket team-tid for lærersamarbeid, samt styrket tverrprofesjonalitet ved å inkludere flere helse- og sosialfaglige profesjoner inn i skolen (Askling et al., 2016). Tverrfaglighet fremmes når profesjonene har anledning til å møtes i hverdagen slik at felles engasjement og forståelse utvikles i et felles «indre lag» som fremmer muligheter for gode læringsmiljø (Christensen & Godø, 2021; Kostenius & Lundqvist, 2021; Glavin & Erdal, 2018). Hvem som inngår i disse lagene varierer, men det «ytre laget» kan være PPT, helsesykepleier, barnevern og fysioterapeut. Det «indre laget» kan være andre lærere og assistenter. PPT og helsesykepleier kan inkluderes i det ytre eller indre laget. Samarbeid som er etablert i skolen, det «indre» laget, har betydelige fordeler når det gjelder å etablere gode læringsmiljøer for alle elever, ifølge Christensen og Godø (2021).

Kostenius og Lundqvist (2021) viser til sterk positiv sammenheng mellom elevers helse og læringsresultat, og understreker betydningen av tverrfaglig kunnskapsgrunnlag i skolen. Dette representerer et helsefremmende fokus på systemnivå, i tråd med føringer fra Verdens helseorganisasjon (2017). McAllister et al. (2017) og Maunder og Crafter (2018) etterlyser også større kontekstuell og sosial forståelse av utfordringer i skolen, noe som kan bidra til bredere relasjonell og sosial kompetanse både hos elevene og de voksne rundt eleven. Askling et al. (2016) og Malmberg-Heimonen et al. (2020) peker på betydningen av lærermedvirkning i skolers utviklingsarbeid, men det er få studier som undersøker læreres egne beskrivelse av erfaringer i tverrfaglig samarbeid.

Problemstilling og forskningsspørsmål

Hva kjennetegner læreres erfaring med samarbeidsrelasjoner i arbeid med elevers faglige og sosiale mestring i skolehverdagen, og hvilke kompetansebehov vektlegges? Problemstillingen

var konkretisert til to overordnede tema som gir struktur til resultatpresentasjon: «Samarbeid om elevers faglige og sosiale mestring» (jf. forskningsspørsmål 1 og 2 under), og «Videreutvikling av elevers faglige og sosiale mestring» (jf. forskningsspørsmål 3 og 4 under).

1. Hvilke samarbeidsrelasjoner oppgir lærerne erfaring med?
2. Hva kjennetegner lærernes samarbeidserfaring med økte ressurser til PPT-rådgiver og helsesykepleier?
3. Hva kjennetegner lærernes kompetansebehov knyttet til elevenes faglige og sosiale mestring?
4. Hva kjennetegner lærernes erfaring med tverrfaglige team / laget som ressurs i å fremme elevers faglige og sosiale mestring?

Teoretiske perspektiv i studien

Studien anvender systemteoretiske perspektiv som muliggjør utforskning av relasjonelle, sosiale og organisatoriske kvaliteter og utfordringer i endringsprosesser. Det omfatter kjennetegn ved praksisfellesskap, samskaping og ledelse og organisering av ulike nivå i samarbeid (Bronfenbrenner, 1979; Schiefloe, 2015; Wenger, 2004; Willumsen & Ødegaard, 2020). Praksisfellesskap, som skolens mikronivå, representerer ifølge Wenger (2004) et sett med verdier, kunnskaper og ferdigheter som ressurser i meningsforhandling. Deltakeres engasjement, evner og muligheter til å arbeide med kunnskapsdeling, roller og funksjoner, samt gjensidighet i medvirkning, er sentrale faktorer i fellesskapets lærings- og utviklingspotensial. Praksisfellesskap kan imidlertid også kjennetegnes av manglende gjensidighet, av urealistiske forestillinger om felles kompetanse og av passiv innordning til noen utvalgte i fellesskapet (Wenger, 2004).

Kvalitetsarbeid utspilles i profesjonsfellesskap på ulike nivå i den enkelte skole og mellom skoler (Bjørnsrud, 2019). Utvikling fremmes når kontakt mellom mikrosystem er basert på et felles praksis- og verdigrunnlag og tydelig tilgjengelighet til arenaer som representerer ressurser, samt når det er klarhet og åpenhet om ideologier og føringer fra virksomhetens ledelse og makronivå. Lærende praksisfellesskap fremmes når skolers ledelse deltar aktivt i endringsarbeid, og når det arbeides med å utvikle delingskultur, å løse uenigheter og å utvikle et felles språk basert på både erfaring, fagkunnskap og forskning (Bjørnsrud & Gjems, 2019; Løvig-Larsen & Larsen, 2019).

I Meld. St. 6 (2019–2020) beskrives økt satsing på tverrfaglig samarbeid i skolen som arbeid med sosiale «støttesystemer» (s. 63) knyttet til definering av skolens «indre» og «ytre» lag. Sosial støtte omfatter både en direkte effekt og en buffer-effekt på systemnivå, og defineres som psykologisk, sosialt og praktisk engasjement og bidrag tilpasset andres utfordringer (Fjetland & Tokovska, 2020). I begrepene «støttesystemer» og «indre og ytre lag» ligger uklare og implisitte forståelser av organisering, status, posisjoner og roller i skolens praksisfellesskap og tverrfaglige samarbeid som denne studien har utforsket.

Metode

Studiens kontekst

Studien er del av kunnskapsutviklingen i et folkehelsebasert utviklingsprosjekt – «Laget rundt læreren og eleven», heretter kalt prosjektet – som omfatter samtlige ni barne- og ungdomsskoler i en middels stor kommune i Norge. Prosjektet begrunnes både i allmenne føringer knyttet til styrking av tverrfaglig samarbeid i skolen (Borg et al., 2015; Kunnskapsdepartementet, 2017) og i prosjektkommunens vurderinger, hvor det blir trukket frem konkrete utfordringer som økende forekomst av psykiske plager blant unge, frafall i videregående skole og noe stigende andel unge uføretrygdede. Skoleadministrasjonen viser til manglende systemarbeid på tvers av fag og profesjoner, ved at PPT og skolehelsetjeneste er for lite integrert i læreres praktiske skolehverdag.

Med dette som bakgrunn har prosjekteier valgt helsefremmende idegrunnlag med samskaping både som grunnlagside, som arbeidsredskap og som mål for kunnskapsproduksjonen. Samskapingen i prosjektet omfatter endring av innhold og struktur i tverrfaglig samarbeid ved alle skoler. Innovasjonene omfatter *top-down*-strategier (Skedsmo & Huber, 2019) med etablering av tverrfaglige team – lag – ved alle skoler. Skolens rektor, sosiallærer, spesialpedagogisk rådgiver, helsesykepleier og PPT er representert i disse lagene, i tillegg til økte tidsressurser til PPT (1 stilling) og skolehelsetjeneste (2 stillinger) for økt lærer- og elevkontakt i skolehverdagen. Det innebærer også *bottom-up*-strategier (Skedsmo & Huber, 2019) ved at hver skole utformer daglig samarbeid med PPT, skolehelsetjeneste og laget på den måten de finner hensiktsmessig.

Studiedesign

Med bakgrunn i prosjektets utforskning av samskaping knyttet til organisering av tverrfaglig samarbeid, har studien anvendt *mixed methods* med et triangulert, sammenløpende design. Det innebar utvikling av et spørreskjema om læreres erfaringer med tverrfaglig samarbeid, både kvantitativt og kvalitativt, og la grunnlag for integrering av empiri til et overordnet resultat (Fetters et al., 2013).

Rekruttering og utvalg

Nettskjema ble distribuert fra forskerne til alle lærere via rektorene ved hver skole. Utvalget var alle lærere i de ni barne- og ungdomsskolene i prosjektkommunen. 188 av 258 lærere svarte (svarfrekvens 73 prosent). Respondentene var 56 faglærere (29,8 prosent) og 132 kontaktlærere (70,2 prosent). Skolene ble inkludert i prosjektet i tre faser. Prosjektfase 1 har vært i prosjektet i 4–5 år, skolene i fase 2 har vært i prosjektet i 2–3 år og skolene i fase 3 har vært i prosjektet i 1–2 år. Skolene i fase 1 har 72 respondenter (38,3 prosent), i fase 2, 78 respondenter (41,5 prosent) og i fase 3, 38 respondenter (20,2 prosent).

Dataproduksjon

Spørsmålene i nettskjemaet ble utviklet i samskaping mellom forskerne, prosjekteier / kommunal skoleledelse og styringsgruppa i prosjektet med alle rektorer. Fire lærere som ikke var ansatt i prosjektkommunen, gav også innspill. Utforming av spørsmål omfattet diskusjoner forskerne seg imellom, på jakt etter løsninger særlig knyttet til lav innholdsvaliditet som utfordring når innsamling av kvantitative data skulle gjennomføres ved hjelp av Likert-skala og flersvarsalternativer kombineres med oppfølgende kvalitative spørsmål. For eksempel ble spørsmål om samarbeid om elevers faglige mestring (spørsmål 5, tabell 1) fulgt opp kvalitativt med spørsmål om PPT-rådgivers kompetanse og støtte. For å sikre studiens anvendbarhet i prosjektet – som vektlagt

Tabell 1. Tema, forskningsspørsmål og spørsmål i nettskjemaet

Tema	Forskningsspørsmål	Kvantitative Spørsmål	Forskningsspørsmål	Kvalitative Spørsmål
Tema 1: Samarbeid om elevers faglige og sosiale mestring	1. Hvilke samarbeidsrelasjoner oppgir lærerne erfaring med? a. Hvilken betydning har rolle som fag/kontaktlærer, samt varighet i prosjektet for lærernes svar?	Spm. 5 I hvilken grad samarbeider du med følgende parter for å fremme elevers faglige mestring? Spm. 7 I hvilken grad samarbeider du med følgende parter for å fremme elevers sosiale mestring?	2. Hva kjenner tegner lærernes samarbeidserfaring med økt ressurs til helseyskepleier? a. Hvilken betydning har varighet i prosjektet for lærernes svar?	Spm. 6 Hvordan kan økt tilstedeværelse av PPT-rådgiver tilføre kompetanse og støtte i læreres oppgave med å ivareta elevers faglige mestring? Spm. 8 Hvordan kan økt tilstedeværelse av helseyskepleier tilføre kompetanse og støtte i læreres oppgave med å ivareta elevers sosiale mestring?
Tema 2: Videreutvikling av elevers faglige og sosiale mestring	3. Hva kjenner tegner lærernes kompetansebehov knyttet til elevenes faglige og sosiale mestring?	Spm. 9 Jeg trenger mer kompetanse på følgende områder for å ivareta alle elevers faglige mestring (flere svar mulig) Spm. 11 Hvilken rolle har «laget» på din skole i forhold til å bidra med støtte til lærernes arbeid med elevers faglige mestring	4. Hva kjennetegner lærernes erfaring med tverrfaglige team/laget som ressurs i å fremme elevers faglige og sosiale mestring? a. Hvilken betydning har varighet i prosjektet for lærernes svar?	Spm. 10 For å ivareta elevers sosiale mestring er det avgjørende å arbeide mer systematisk med (flere svar mulig) Spm. 12 Hvilken rolle har «laget» på din skole i forhold til å bidra med støtte til lærernes arbeid med elevers sosiale mestring?

i oppdragsforskning (NESH, 2021), ble pragmatisk validitet vektlagt (Malterud, 2010). Dette ivaretas gjennom integrasjon av data på analyse- og rapporteringsnivå. Pragmatisme omfatter både induksjon og deduksjon (Andersen, 2017; Fetters et al., 2013). Andersen (2017) understreker at integrering av data ikke nødvendigvis krever konsistente funn og resultater, snarere tvert imot.

Spørreskjemaet ble delt inn i to hovedtema (se tabell 1), samt bakgrunnsspørsmål som omfattet skole- og trinntilhørighet, rolle (fag-/kontaktlærer) og arbeidserfaring. De kvantitative spørsmålene (5 og 7) ble besvart med Likert-skala, spørsmål 9 med flere (4) svar mulig, og spørsmål 10 med flere (10) svar mulig.

Analyse

Kvantitativ analyse

Svarene på de kvantitative spørsmålene fem og seks ble før analyse kodet slik: Vet ikke = 1, I liten grad = 2, I mindre grad = 3, I ganske stor grad = 4, I stor grad = 5. *Vet ikke* ble kodet som det laveste svaret, i betydningen at det ikke var samarbeid som respondenten så ut til å kjenne til. Kvantitativ analyse ble gjennomført med deskriptiv statistikk og ikke-parametriske tester (Kruskal-Wallis-test og Mann-Whitney-test), ettersom det er ordinal skala. Signifikansnivå var $p = 0,05$. De statistiske analysene ble gjennomført i IBM SPSS Statistics 27.

Kvalitativ analyse

For å få frem kjennetegn og mønstre fra kvalitative data, anvendtes tematisk analyse med fire ulike lesninger knyttet til forskningsspørsmål to og fire med tilhørende spørsmål i nettskjemaets kvalitative del. Først naiv åpen lesning av alle svar på hver skole, etterfulgt av tematiske lesninger knyttet til deltakernes beskrivelser og begrunnelser, samt analyse av deres kritiske innspill (Riessman, 2008). Det ble gjort analyse basert på alle skoler, samt skolevise analyser knyttet til varighet i prosjektet. De tre første analytiske lesningene var deskriptive, mens siste lesning viser mer til en fortolkende og teoretisk påvirket lesning.

Integrasjon av kvantitative og kvalitative resultater

Studiens *mixed methods*-design innebar arbeid med integrasjon i design, analyse og resultatpresentasjon. Kvantitative og kvalitative data ble først analysert isolert, deretter i lys av hverandre. Metodepreferanser kan bidra til at forskere vektlegger ett sett av resultater fremfor et annet. Dette kan overkommes ved å sette sammen et lag av forskere med ulik kompetanse, som i denne studien, for å styrke validitet og skape synergi og integrasjon (Andersen, 2017; Fetters et al., 2013).

Forskningsetikk

Personvern med krav til frivillighet og anonymisering ble ivaretatt ved at nettskjemaet ble organisert med anonyme svar, og ved at lenke til undersøkelsen ble formidlet via skolens rektor, som ikke hadde tilgang til undersøkelsens svar. I utsending av

resultat til skolen/prosjekteier, ble demografiske opplysninger frakoplet andre svar for å unngå gjenkjenning (NESH, 2021).

Resultater

De følgende to avsnittene gir kvantitative og kvalitative svar på studiens første overordnede tema, «Samarbeid om elevers faglige og sosiale mestring», med forsknings-spørsmål 1 og 2 (jf. tabell 1).

Samarbeid om elevers faglige mestring

Kvantitative resultater basert på spørsmålet «I hvilken grad samarbeider du med følgende parter for å fremme elevers faglige mestring?» omfattet ti alternative samarbeidspartnerne. Lærerne i utvalget oppgir samarbeid med enkeltelever, klassen, elevgrupper og faglærer som det vanligste (høyeste middelerdi). Foreldre, leder og sosiallærer oppgis som nest hyppigst, mens PPT, spesialpedagogisk koordinator og helsesykepleier oppgis i minst grad som samarbeidsparter knyttet til faglig mestring (tabell 2).

Tabell 2. Læreres samarbeid for å fremme elevers faglige mestring (variasjonsbredde, middelerdi og standardavvik)

Spørsmål	Antall svar	Minimum	Maksimum	Middelerdi	Standardavvik
I hvilken grad samarbeider du med elevgrupper for å fremme elevers faglige mestring?	183	1	5	4,01	1,097
I hvilken grad samarbeider du med enkeltelever for å fremme elevers faglige mestring?	186	1	5	4,30	0,782
I hvilken grad samarbeider du med faglærere for å fremme elevers faglige mestring?	182	1	5	4,05	0,918
I hvilken grad samarbeider du med foreldre for å fremme elevers faglige mestring?	184	2	5	3,74	0,852
I hvilken grad samarbeider du med helsesykepleier for å fremme elevers faglige mestring?	182	1	5	2,90	0,838
I hvilken grad samarbeider du med klassen for å fremme elevers faglige mestring?	185	1	5	4,26	0,865
I hvilken grad samarbeider du med min leder for å fremme elevers faglige mestring?	182	1	5	3,50	0,884
I hvilken grad samarbeider du med PPTs kontaktperson for å fremme elevers faglige mestring?	185	1	5	3,01	0,924

Spørsmål	Antall svar	Minimum	Maksimum	Middelerverdi	Standardavvik
I hvilken grad samarbeider du med sosiallærere for å fremme elevers faglige mestring?	183	1	5	3,21	0,985
I hvilken grad samarbeider du med spesialpedagog for å fremme elevers faglige mestring?	183	1	5	3,15	1,123

Det er signifikant forskjell mellom faglærere og kontaktlærere i hvilken grad lærere samarbeider om elevers faglige mestring med foreldre ($p < 0,001$) og klassen ($p = 0,007$), der kontaktlærere oppgir høyere grad av samarbeide for elevers faglige mestring med foreldrene (middelerverdi for faglærere 3,38 og for kontaktlærere 3,90) og klassen (middelerverdi for faglærere 4,00 og for kontaktlærere 4,37) enn hva faglærere beskriver.

Det er også signifikante forskjeller mellom skoler som har hatt ulik varighet i prosjektet angående samarbeid for å fremme elevers faglige mestring. Skolene som har vært i prosjektet 4–5 år oppgir mer samarbeid med elevgrupper ($p = 0,002$), faglærere ($p = 0,001$) og klassen ($p = 0,034$), men mindre samarbeid med helsesykepleiere ($p = 0,030$), leder ($p = 0,003$), PPT ($p = 0,007$) og spesialpedagogisk koordinator ($p = 0,000$), enn skolene som har hatt kortere varighet i prosjektet.

Det ble stilt et kvalitativt spørsmål om prosjektets økte ressurser til PPT. Lærere tematiserte utfordringer i egen hverdag, kvaliteter og kritikk ved økte PPT-ressurser. Lærerne påpekte utfordringer med å avdekke og håndtere problemstillinger som utspiller seg i klasserommet med begrensede personellmessige og faglige ressurser. Kvaliteter lærere tillegger PPT, er annen og relevant fagkompetanse til bruk i tiltaksarbeid for enkeltelever og klasse. Ved økt tilstedeværelse får PPT selv førstehåndsinformasjon gjennom konkrete observasjoner, og tiltak er mer relevante i situasjonen og iverksettes på et tidligere utfordringsnivå. Dette bidrar igjen til at elever får tilpasset hjelp til læring. Økt tilstedeværelse i skolehverdagen gjør at lærerne har lavere terskel for å be om vurdering fra PPT, som er mer aktivt til stede som en veiledningsressurs med en *hands on*-tilnærming i episoder og hendelser som oppstår spontant.

Kritiske kommentarer som lærere viser til, omhandler PPTs kompetansegrunnlag og -ressurser, hvor fokus på «bare atferd» og observasjon av enkeltelever beskrives som utilstrekkelig og at det bør tilbys bredere oppfølging av «hele eleven» og lærere. Det vektlegges at PPT kjenner rammevilkårene for lærernes skolehverdag. Det stilles spørsmål ved læreres behov for mer «tips og støtte», og lærerne understreker at de snarere trenger reell og generell avlastning i sine arbeidsoppgaver.

Studiens resultater viser at lærerne i utvalget gjennomgående beskriver økte PPT-ressurser, ved betydningen av utvidet fagfellesskap, førstehåndskunnskap og situasjonstilpasset støtte og veiledning. Resultatene viser at kontaktlærere samarbeider mer med foreldre og med klassen, noe som ligger til kontaktlærers mandat. At skoler med lengst tid i prosjektet oppgir mindre samarbeid med PPT og spesialpedagog enn

skoler med kort fartstid, viser til sprikende praksis og er et paradoks gitt at PPT er gitt økte ressurser i prosjektet.

Samarbeid om elevers sosiale mestring

Kvantitativ analyse av svar på spørsmålet «I hvilken grad samarbeider du med følgende parter for å fremme elevers sosiale mestring?» med ti alternative samarbeidspartnerne, viser at lærere i utvalget oppgir at samarbeid med enkeltelever, klassen, elevgrupper og foreldre er vanligst. Faglærer, leder og sosiallærer oppgis som nest hyppigst, mens helsesykepleier, spesialpedagogisk koordinator og PPT oppgis i minst grad som samarbeidsparter knyttet til faglig mestring (tabell 3).

Tabell 3. Læreres samarbeid for å fremme elevers sosiale mestring (variasjonsbredde, middelerdi og standardavvik)

Spørsmål	Antall svar	Minimum	Maksimum	Middelerdi	Standardavvik
I hvilken grad samarbeider du med elevgrupper for å fremme elevers sosiale mestring?	183	1	5	4,21	0,858
I hvilken grad samarbeider du med enkeltelever for å fremme elevers sosiale mestring?	184	1	5	4,49	0,677
I hvilken grad samarbeider du med faglærer for å fremme elevers sosiale mestring?	185	1	5	3,74	1,027
I hvilken grad samarbeider du med foreldre for å fremme elevers sosiale mestring?	184	1	5	3,91	0,919
I hvilken grad samarbeider du med helsesykepleiere for å fremme elevers sosiale mestring?	182	1	5	3,30	0,959
I hvilken grad samarbeider du med klassen for å fremme elevers sosiale mestring?	185	1	5	4,42	0,756
I hvilken grad samarbeider du med min leder for å fremme elevers sosiale mestring?	186	1	5	3,49	0,966
I hvilken grad samarbeider du med PPTs kontaktperson parter for å fremme elevers sosiale mestring?	186	1	5	2,83	0,969
I hvilken grad samarbeider du med sosiallærer for å fremme elevers sosiale mestring?	185	1	5	3,48	1,109
I hvilken grad samarbeider du med spesialpedagogisk koordinator for å fremme elevers sosiale mestring?	182	1	5	2,95	1,145

Det er signifikant forskjell mellom faglærer og kontaktlærer angående i hvilken grad de samarbeider om elevers sosiale mestring med faglærere ($p = 0,001$), foreldre ($p = 0,003$), helsesykepleiere ($p = 0,025$), klassen ($p < 0,001$), leder ($p = 0,040$) og spesialpedagogisk koordinator ($p = 0,002$). Faglærer beskriver mer samarbeid for elevers sosiale mestring med andre faglærere (middelerverdi for faglærere 4,13 og for kontaktlærer 3,57), leder (middelerverdi for faglærere 3,71 og for kontaktlærer 3,40) og spesialpedagogisk koordinator (middelerverdi for faglærere 3,36 og for kontaktlærer 2,78) enn kontaktlærere. Kontaktlærere beskriver mer samarbeid om elevers sosiale mestring med foreldre (middelerverdi for faglærere 3,53 og for kontaktlærer 4,07), helsesykepleiere (middelerverdi for faglærere 3,06 og for kontaktlærer 3,41) og klassen (middelerverdi for faglærere 4,15 og for kontaktlærer 4,53).

Det er videre signifikante forskjeller mellom skoler som har hatt ulik varighet i prosjektet angående samarbeid for å fremme elevers sosiale mestring. Skolene som har vært lengst i prosjektet, har mer samarbeid for å fremme sosial mestring med elevgrupper ($p = 0,027$), men mindre samarbeid for å fremme sosial mestring med helsesykepleiere ($p = 0,003$) og spesialpedagogisk koordinator ($p = 0,002$) enn skolene som har vært kortere tid i prosjektet.

Det ble stilt et kvalitativt spørsmål om læreres erfaring med økt helsesykepleierressurs. Tema som lærere viser til er utvidelse av muligheter for ivaretagelse av elever, samt kvaliteter og oppgaver som økt helsesykepleierressurs medførte. Både kontaktlærere og faglærere peker på helsesykepleierens helsefaglige perspektiv som et tillegg til eget kompetanseområde. Funksjoner som lærere nevner gjennomgående, er erfaring med betydningen av at elever har tilgang til en samtalepartner og støttespiller i skolehverdagen med «åpen dør» og lav terskel. Helsesykepleierens mulighet til å skape en trygg relasjon for den enkelte fremholdes som en ressurs både for elever og lærere, en «nøytral part» med taushetsplikt. Flere peker på betydningen av at kunnskap fra disse samtaler deles med lærer, slik at utfordringer med enkeltelever og klasse kan håndteres tverrfaglig. Taushetsplikt nevnes som en mulig utfordring i slike samarbeidsrelasjoner.

Lærere oppgir videre erfaring med helsesykepleier som drøftingspartner og som bidragsyter til kompetanseheving med kurs for lærere, samt samtaler og temaundervisning knyttet til sosial mestring med elevgrupper. Ved noen skoler er helsesykepleier til stede i friminutt, noe som gir større observasjonsgrunnlag for forståelse av elevers situasjon. Videre nevnes helsesykepleier som bidragsyter i samtaler med foreldre, ved foreldremøter, møter med familiesenter og andre eksterne i deres fagnettverk. Noen få lærere svarte at de ikke benytter seg av helsesykepleier i sosiale problemstillinger, men ønsker flere sosialpedagogiske rådgivere på skolen.

Studiens resultater viser at lærerne i utvalget beskriver økte ressurser til helsesykepleier som en styrket mulighet for å ivareta sosial mestring for elevene gjennom mer tverrfaglig støtte og kompetanse i skolehverdagen. Kontaktlærere samarbeider mer med foreldre, klassen og helsesykepleiere, noe som ligger til kontaktlærers mandat. Skolene som har vært lengst i prosjektet har mer samarbeid for å fremme sosial mestring med elevgrupper, men mindre samarbeid for å fremme sosial mestring med

helsesykepleiere. Dette kan ses som sprikende praksis og er et paradoks gitt økte ressurser til helsesykepleier.

Videreutvikling av elevers faglige og sosiale mestring

Kvantitativ analyse viser svar på spørsmål angående læreres kompetansebehov, hvor svaralternativene var: tilrettelegging ved lærevansker / høyt læringspotensial / for faglig motivasjon / vet ikke. Det er stor variasjon mellom svarene, men tilrettelegging ved læringsvansker oppgis som et viktig kompetansehevingsområde. Det er derfor trolig at dette er et prioritert område hos lærere.

Kvantitativ analyse viser videre svar på spørsmålet «For å ivareta elevers sosiale mestring er det avgjørende å arbeide mer systematisk med: ...», med ti svaralternativ og mulighet for flere svar på spørsmålet. Det er stor variasjon i lærers svar, og de fleste har valgt å gi flere svar. Hver skole ser ut til å ha ulike behov, som kan være koplet sammen med flere andre faktorer enn varighet i prosjektet.

Det ble stilt et kvalitativt spørsmål til: «Hvilken rolle har 'laget' på din skole i forhold til å bidra med støtte til lærernes arbeid med elevers faglige og sosiale mestring?» Selv om svarene i stor grad viser til læreres positive erfaringer, er svarene – mer enn punkt om PPT og helsesykepleiers bidrag – preget av variasjon i kjennskap og positiv erfaring.

Tema lærere oppgir, er kvaliteter ved lagets funksjoner (inkludert læreres forståelse av dette), utfordringer med lærers kjennskap og mulighet for å komme i kontakt. Kvaliteter ved lagets funksjoner som lærere viser til, er avlasting, støtte og trygghet ved å representere lettere tilgang til ulik kompetanse. Det bidrar videre konkret med et sted å melde inn utfordringer, å ha en drøftingspartner som kan gi råd og tips, å kunne diskutere felles satsinger, mål og løsningsforslag, samt å bidra i samarbeid videre.

Noen yringer peker på at lærers forståelse av lagets funksjon har hovedvekt på forebygging knyttet til utfordringer hos enkeltelever: «Først og fremst for de som strever.» Lærere som ikke viser til konkrete positive erfaringer, refererer til manglende kjennskap, mens et mindretall har konkrete kritiske kommentarer som «De oppleves ikke veldig synlige. Jeg vet ikke hva jeg skal spørre om eller hvordan jeg kan melde behov». Svar som viser manglende kunnskap eller kritisk innstilling knyttes ikke til skolers varighet i prosjektet, men noen viser til at laget samarbeider mer med kontaktlærer enn faglærer.

Flere svar viser til utvikling av modeller i organisering av samhandlingen med laget på systemnivå. Dette viser seg i svar som peker på lagets funksjon som støtte på klasse-, trinn- og skolenivå: «alternativ og råd om hvordan vi kan jobbe med det i klassen, samarbeid om veien videre, diskutere problemer og løsningsforslag». Eksempler angående organisering av laget på trinn- og skolenivå, er deltakelse på halvårlege teammøter med fokus på læringsmiljø og læringsresultat, kompetanseheving gjennom faglige tema, teamleder som kontaktpersoner i møter med laget, og omvendt, at laget er med på trinnmøter.

Resultatene viser oppsummert til variasjon i lærers erfaring med laget som må knyttes til andre faktorer enn varighet i prosjektet. Sentral erfaring med laget som aktør i tverrfaglig samarbeid, knyttes til sosial støtte til *utfordringer* med enkeltelever og klasse, men også til tverrfaglig kompetanseutvikling på systemnivå. Resultatene tyder på at kontaktlærers rolle er sentral i denne praksisen.

Diskusjon

På bakgrunn av studiens resultater, teoretiske forståelsesramme og annen forskning, drøftes følgende tema:

Tverrfaglig samarbeid: Sosial støtte i lærers praksisfellesskap?

Resultatene viser at lærere oppgir samarbeidsrelasjoner med et variert sett av aktører, både på elev-, klasse-, kollega- og foreldrenivå. Lærere har slik sett et variert sett av praksisfellesskap på mikronivå (Bronfenbrenner, 1979; Wenger, 2004), også beskrevet som «det indre laget» (Christensen & Godø, 2021), hvor arbeid med både faglig og sosial mestring for enkelteleven er et hovedanliggende. Skoler som har vært i prosjektet lengst, oppgir mer samarbeid mellom elevgrupper, klasse og faglærer, noe som kan tolkes som bredere involvering av tilgjengelige ressurser i skolen, slik Malmberg-Heimonen et al. (2020) etterlyser. Nye og bedre måter å samarbeide elevrettet på, er viktige bidrag for å fremme elevenes læringsmiljø (Malmberg-Heimonen et al., 2020). Involvering styrker mulighet for støttende relasjoner og opplevelse av å «snakke samme språk» i praksisfellesskap (Wenger, 2004).

På samme tid tyder studien at både fag- og kontaktlærere på skoler som har vært lengst i prosjektet (4–5 år) oppgir mindre samarbeid med PPT, spesial- og sosialpedagogisk kontakt og helsesykepleier enn skoler som har vært i prosjektet i kortere tid (1–2 år). Manglende enhetlig praksis knyttet til organisering av det tverrfaglige samarbeidet under covid-19-pandemien kan være medvirkende (Folkman et al., 2022). En annen forklaring kan være læreres autonomi (Saltkjel et al., 2021). Flere studier understreker betydningen av fysiske møter i hverdagen for utvikling av tverrfaglig samarbeid (Christensen & Godø, 2021; Folkman et al., 2023; Kostenius & Lundqvist, 2021).

Organisering av tverrfaglighet i lærers hverdagspraksis er knyttet til fag- og kontaktlærers oppfatning av eget ansvars- og fagområde. Både studier av læreres oppfatning av egen kjernekompetanse (Askling et al., 2016; Christensen & Godø, 2021), samt juridiske og politiske føringer (Kunnskapsdepartementet, 2017; Meld. St. 21 (2016–2017); Opplæringslova, 1998), vektlegger lærers ansvar for både faglig og sosial mestring. I studiens kvalitative resultater gir lærere eksempler på hvordan nærhet mellom lærere og henholdsvis PPT og helsesykepleier kan styrke lærers erfaring med relevant sosial støtte i arbeidshverdagen. Motstridende agendaer og målsettinger mellom samarbeidspartnerne i tverrprofesjonelt samarbeid har vært påpekt som en utfordring i skolen (Malmberg-Heimonen et al., 2020). Studier påpeker særlig

betydningen av å etablere felles forståelse av hva helsefremmende strategier i skolen innebærer (Federici et al., 2021). Både PPT og helsesykepleier har lang tradisjon med å være ressurser for lærer i samarbeid om faglig og sosial mestring. De har imidlertid tradisjonelt hatt sine hovedoppgaver på egne arenaer, og har representert et «ytre lag» med mindre tilgjengelighet og større avstand til skolehverdagen (Borg et al., 2015; Malmberg-Heimonen et al., 2020), det Bronfenbrenner (1979) beskriver som eksonivå, kjennetegnet av manglende medvirkning fra den det gjelder – her lærernes praksisfellesskap.

Førstehåndskunnskap og situasjonstilpasset støtte og veiledning, som beskrives som kvaliteter ved samarbeid med PPT og helsesykepleier av lærere i denne studien, samsvarer med andre studier hvor betydningen av nærhet, tilgjengelighet og tilstedeværelse er synliggjort (Christensen & Godø, 2021; Glavin & Erdal, 2018; Gullvik & Pedersen, 2019). Lærernes erfaringer støttes også av systemteoretiske perspektiv og kjennetegn ved støttende praksisfellesskap (Bronfenbrenner, 1979; Wenger, 2004), og av teorier om sosial støtte (Schieffoe, 2015). PPTs og helsesykepleieres betydning i tverrfaglig samarbeid styrkes når de blir en større del av et «indre lag» som representerer lærerens og elevens praksisfellesskap (Bronfenbrenner, 1979; Helsedirektoratet, 2015; Malmberg-Heimonen et al., 2020). Større grad av samhandling og felles kunnskapsproduksjon kjennetegner kvaliteter i samskapning (Willumsen & Ødegård, 2020), noe skoleprosjektet vi undersøker har som idegrunnlag.

At PPT og helsesykepleier beskrives med funksjonene *innspill, hjelp og støtte* kan imidlertid tolkes som en utfordring i utvikling av gjensidighet og felles engasjement i praksisfellesskap. Flere studier (Christensen & Godø, 2021; Saltkjel et al., 2021), peker på at læreres nærhet og tilknytning til elevene bidrar til at lærere motsetter seg meningsforhandling som inkluderer andres forståelser av elever og skolehverdagen. Avklaring av roller og funksjoner i tverrfaglige praksisfellesskap i skolen understrekes som sentrale for å unngå at lærere opplever at deres faglige identitet og sentrale ståsted i elevens skolehverdag trues (Borg et al., 2015). Lærernes vektlegging av hjelp med enkeltelevs utfordringer, utfordrer videre prosjektets mål om endring av kunnskapsgrunnlaget fra forebygging til helsefremming, noe som vil innebære økt vekt på gruppe- og systembaserte tiltak. Endring av forståelsesgrunnlag og roller i praksisfellesskap forutsetter ifølge Bjørnsrud (2018) ledelsesinitiert arbeid med uenighet, delingskultur og utforskning av ulike profesjoners faglige ståsted.

Oppsummert tyder denne studien på at det tverrfaglige «ytre» laget på noen skoler oppleves mer som et «indre» lag av en del lærere. Endringen kan også forstås som samskapende *bottom-up*-innovasjon, i tråd med prosjektets målsettinger, relatert til *top-down*-innovasjon med tilførte fag- og tidsressurser (Skedsmo & Huber, 2019; Willumsen & Ødegaard, 2020). På samme tid viser drøftingen at endringene ikke systematisk knyttes til fremdrift i prosjektet. Forståelse og praksis i tverrfaglig samarbeid domineres videre av forebyggende kunnskapsgrunnlag, noe som utfordrer ledelsesprosesser knyttet til målsetting med prosjektet.

Tverrfaglig samarbeid: Systemfokuset samskaping?

Resultatene viser at lærere har fokus på lagets innspill til saker med enkeltelevers utfordringer. Eksemplene lærere gir, representerer i stor grad forebygging basert på tidlig og tverrfaglig ressurstilgang, slik også politiske føringer og studier av tverrprofesjonelt samarbeid i skolen argumenterer for (Askling et al., 2016; Christensen & Godø, 2021; Meld. St. 6 (2019–2020)). Manglende samsvar mellom praksis og prosjektmål knyttet til helsefremmende strategier på systemnivå, er påpekt som utfordringer i endringsprosjekter i skolen (Federici et al., 2021; Folkman et al., 2023; Garsjø, 2021). Våre resultater bidrar til kunnskapsutvikling om dette.

Selv om studien gir motstridende svar på kvaliteter ved samskaping i utforming av laget, viser læreres vektlegging av lagets relevans også til en felles forståelse av mening og nytte som samsvarer med teorier om lærende praksisfellesskap (Bjørnsrud, 2019; Wenger, 2004) og teorier om samskaping (Willumsen & Ødegaard, 2020). Eksempler som teamlederens ansvar for systematisk kontakt med laget og samarbeidsfora for diskusjon av felles satsing, viser at laget kan beskrives som et redskap på systemnivå. Laget kan tolkes å ha helsefremmende betydning for lærer og elev, fordi lærergruppen gis tverrfaglig støtte. Laget representerer slik sett et «indre lag», med mulighet for sosial støtte som buffer på et helsefremmende systemnivå (Schieffloe, 2015).

I de kvalitative resultatene knyttet til læreres erfaring med laget, er det lærere som ikke kjenner til laget, eller som påpeker at laget er forbeholdt kontaktlærere og ikke faglærere. Disse ytringene kan tolkes som eksempel på den kontekstuelle kompleksiteten som endring i skolens virksomhet omfatter (jf. Bjørnsrud, 2019). Praksisfellesskap kan ifølge Wenger (2004) ha urealistiske forestillinger om felles forståelse og kompetanse. Våre resultater støtter dette. Studiens påpeking av manglende enhetlig praksis viser seg i andre studier og utfordrer ledelsesstrategier med økt vektlegging av samskapende involvering og dialog med lærerne selv (Bjørnsrud, 2019; Malmberg-Heimonen et al., 2020). I vår studie omfatter det blant annet avklaring av roller og ansvar mellom fag- og kontaktlærere.

Våre resultater gir eksempler på tverrfaglig samarbeid på systemnivå, men resultatene er ikke entydige. Bronfenbrenners teori (1979; Helsedirektoratet 2015) viser til makronivå som den ideologiske kunnskapsrammen og verdibærer for kvalitetene på alle andre nivå i utviklingsfremmende nettverk. Verdien av *top-down*-strategier i betydningen ledelses-engasjement og tett-på-deltakelse i utforming av tverrfaglig samarbeid som organisatorisk enhet på systemnivå, vektlegges i andre studier (Bjørnsrud, 2019; Kostenius & Lundqvist, 2021; Løvig-Larsen & Larsen, 2019). I denne studien utfordrer det praksisfellesskapenes mulighet til forhandlinger og samskapende medvirkning til kunnskapsgrunnlaget knyttet til helsefremming, til samarbeidsstrukturer og til innhold i samarbeidet.

Metodediskusjon og kritikk

Spørreskjemaet viser til samskaping mellom prosjekteier, lærere og forskere. Samskaping innebar en styrke og nytteverdi i prosjektutviklingen, men medførte

samtidig en utfordring særlig knyttet til ivaretagelse av indre validitet i utforming av spørreskjemaet. Kvantitative spørsmål følges delvis tematisk opp med kvalitative spørsmål. Dette gjør det utfordrende å fortolke det kvalitative resultatet i lys av det kvantitative. Det kan følgelig diskuteres om de ulike metodenes særtrekk i studien i tilstrekkelig grad ble rettet mot å utforske ett tema, slik Fetters et al. (2013) viser til som ressurs i *mixed methods*-studier. Transparens i disse utfordringene – «questioning the questionnaire» (Einola & Alveson, 2021), bidrar til innsikt i betydningen av både nærhet og avstand i oppdragsforskning. Transparens er også ivarett ved å skille tydelig mellom kvantitative og kvalitative resultater i foreliggende studie.

I den kvalitative formulerte spørsmålsformuleringen om lærers erfaring med økte ressurser til PPT og helsesykepleier, er ikke spørsmålsformuleringen presis nok til å unngå at lærere kunne svare med bakgrunn i både egne erfaringer og egne synspunkt. Svarene viser derfor noen ganger tydelig til lærers fremtidige ønsker, andre ganger tydelig til lærers erfaringer, og noen ganger kan det være uklart. Svarene er basert på hver respondents tolking av fenomenet samarbeid og av stor–liten grad av samarbeid, noe som utfordrer generaliserbarhet i studien (Einola & Alvenson, 2021). Alle svarene er imidlertid basert på læreres erfaring i et pågående prosjekt, noe som kan styrke pragmatisk validitet. Svarene representerer samlet sett en kontekstualisert forståelse av sentrale fenomen i prosjektet, noe som ifølge Einola og Alvenson (2021) er undervurdert i kvantitativ forskning.

Studiens utvalg – lærere – er en valgt avgrensning. Et skolebasert endringsprosjekt med samskapende kunnskapsgrunnlag forutsetter utforskning av erfaringer til både elever, foreldre og skolehverdagens øvrige profesjonsutøvere.

Oppsummering og konklusjon

Studien informerer det nasjonale prosjektet *Et lag rundt læreren*. Studien gir grunnlag for videre utforskning av fire forhold knyttet til tverrfaglig samarbeid for å fremme faglig og sosial mestring i lærers arbeidshverdag i det lokale prosjektet.

Studien viser for det første til manglende enhetlig praksis mellom skoler knyttet til forståelse og organisering av tverrfaglig samarbeid i prosjektet som er kontekst for denne studien.

Studien bidrar videre med kunnskap om læreres erfaring med økt ressurs til PPT og helsesykepleier, samt laget som organiserende struktur for tverrfaglig samarbeid på systemnivå, og bidrar med eksempler på utfordringer og ressurser i forståelse av strukturer og innhold i det tverrfaglige samarbeidet i prosjektet.

Studien viser til læreres meningsforhandlinger i samskapningsprosesser i det tverrfaglige samarbeidet, og viser særlig til utfordring i rolleforståelse mellom fag- og kontaktlærer og til forhandling om forebyggende versus helsefremmende kunnskapsgrunnlag i tverrfaglig samarbeid.

På bakgrunn av resultatene i studien, samt prosjektets vekt på samskaping, argumenterer vi for betydningen av ledelsesforankret ansvar for at praksisfellesskapene som lærere deltar i, medvirker i utforming av kunnskapsgrunnlag i prosjektet.

Forfatterbiografier

Kirsten Jæger Fjetland er professor i psykososial helse og arbeider med utdanning, forskning og formidling knyttet til folkehelse, medborgerskap, endringsarbeid og etisk refleksjon.

Kristina Areskoug Josefsson er professor i folkehelse og rehabilitering og dosent i kvalitetsforbedring og ledelse i helse og omsorg. Hun arbeider i Norge og Sverige med forskning og undervisning kopleet til samskaping, ledelse og helse.

Miriam Dubland Vikman er vernepleier og høyskolelektor med mastergrad i relasjonsbehandling i psykisk helsearbeid og forsker på innovative læringsformer.

Anne Katrine Folkman er førsteamanuensis med ph.d. i tverrprofesjonelt samarbeid, samskaping og ledelse av tverrprofesjonelt samarbeid helse- og omsorgssektoren, skole og utdanning.

Referanser

- Andersen, J. (2017). «Mixed methods»-design i helseforskning. *Sykepleien*, e-64738. <https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2017.64738>
- Asking, B., Dahl, T., Heggen, K., Kulbrandstad, L. I., Lauvdal, T., Mausethagen, S., Qvortrup, L. G. Salvanes, K. G., Skagen, K., Skrovset, S. & Thue, F. W. (2016). *Om lærerrollen. Et kunnskapsgrunnlag*. Fagbokforlaget.
- Bjørnsrud, H. (2019). Skoleeiers ledelse av kompetanseutvikling – om handlingsrom, møter i delingskultur og praksisfelleskap. I H. Bjørnsrud & L. Gjems (Red.), *Praksisfelleskap for læring og profesjonsutvikling* (s. 125–140). Universitetsforlaget.
- Bjørnsrud, H. & Gjems, L. (Red.). (2019). *Praksisfelleskap for læring og profesjonsutvikling*. Universitetsforlaget.
- Borg, E., Christensen, H., Fossetøl, K. & Pålshaugen, Ø. (2015). *Hva lærerne ikke kan! Et kunnskapsgrunnlag for satsning på bruk av flerfaglig kompetanse i skolen* (AFI-rapport 6:2015). <https://hdl.handle.net/20.500.12199/6261>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Christensen, H. & Godø, T. H. (2021). Tverrprofesjonelt samarbeid i skolen: Lærerens forståelse av egen kjernekompetanse. *Nytt pedagogisk tidsskrift*, 105(1), 17–28. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2987-2021-01-03>
- Einola, K. & Alvesson, M. (2021). Behind the numbers: Questioning questionnaires. *Journal of Management Inquiry*, 30(1) 102–114. <https://doi.org/10.1177/1056492620938139>
- Federici, R. A., Helleve, A., Midthassel, U. V., Bergene, A.-C. & Alne, R. (2021). *Et lag rundt eleven. Økt helse- og sykepleierressurs i systemrettet og strukturert samarbeid med skole – en oppfølgingsstudie* (NIFU-rapport 2021:23). <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/handle/11250/2836971>
- Fetters, M. D., Curry, L. A. & Creswell, J. W. (2013). Achieving integration in mixed methods designs – principles and practices. *Health Services Research*, 48(6pt2), 2134–2156. <https://doi.org/10.1111/1475-6773.12117>
- Fjetland, K. J. & Tokovska, M. (2020). What characterizes studies on social support groups for next of kin of persons with dementia? A qualitative systematic review. *Nordic Social Work Research*, 12(4), 1–16. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2020.1817134>
- Folkman, A. K., Josefsson, K. A. & Fjetland, K. J. (2022). Norwegian teachers' experiences with distance teaching and online schooling during the COVID-19 pandemic. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/00313831.2021.2021445>

- Folkman, A. K., Fjetland, K. J. & Josefsson, K. A. (2023). Forebyggende og helsefremmende «systemsamarbeid» i skolen – PPT- og HS-perspektiver. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 107(1), 65–80. <https://doi.org/10.18261/npt.107.1.7>
- Garsjø, O. (2021). *Forebyggende og helsefremmende arbeid: Fra individ- til systemorientert tenkning og praksis*. Gyldendal Akademisk.
- Glavin, K. & Erdal, B. (2018). *Tverrfaglig samarbeid i praksis. Til beste for barn og unge i Kommune-Norge* (3. utg.). Kommuneforlaget.
- Gullvik, B. Y. & Pedersen, O. J. H. (2019). Psykisk helse som tema i PPU-utdanningen. *Psykologi i kommunen*, 5, 1–12. <https://psykisk-kommune.no/fagartikkel/psykisk-helse-som-tema-i-ppu-utdanningen/19.119>
- Helsedirektoratet. (2015). *Trivsel i skolen*. <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/trivsel-i-skolen/>
- Helse- og omsorgstjenesteloven. (2011). *Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.* (LOV-2011-06-24-30). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2011-06-24-30>
- Kolnes, J., Øverland, K. & Midthassel, U. V. (2020). A system-based approach to expert assessment work – exploring experiences among professionals in the Norwegian educational psychological service and schools. *Scandinavian Journal of Educational Research* 65(1), 783–801. <https://doi.org/10.1080/00313831.2020.1754904>
- Kostenius, C. & Lundqvist, C. (2021). Health dialogue experiences of students, teachers and school nurses in Swedish health-promoting schools. *Californian Journal of Health Promotion*, 19(1), 22–33. <https://doi.org/10.32398/cjhp.v19i1.2641>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del>
- Løvig-Larsen, H. & Larsen, R. (2019). Å styrke praksisfellesskap gjennom ledelse av pedagogisk utviklingsarbeid. I H. Bjørnsrud & L. Gjems (Red.), *Praksisfellesskap for læring og profesjonsutvikling* (s. 75–88). Universitetsforlaget.
- Malmberg-Heimonen, I., Tøge, A. G., Lyng, S. T., Borg, E., Pålshaugen, Ø., Bakkeli, V., Wittrock, C., Christensen, H., Lund, T., Fossetøl, K. & Akhtar, S. (2020). *Et lag rundt læreren. En klynge-randomisert evaluering av LOG-modellen* (AFI-rapport 2020:7). Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet. <https://oda.oslomet.no/oda-xmliui/handle/20.500.12199/6455>
- Malterud, K. (2010). Levende kunnskap – mellom fakta og fantasi. *Michael*, 9, 88–93. <https://www.michaeljournal.no/article/2010/02/Levende-kunnskap-mellom-fakta-og-fantasi>
- Maunder, R. E. & Crafter, S. (2018). School bullying from a sociocultural perspective. *Aggression and Violent Behavior*, 38, 13–20. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.10.010>
- McAllister, M., Knight, B. A. & Withyman, C. (2017). Merging contemporary learning theory with mental health promotion to produce an effective schools-based program. *Nurse Education Practice*, 25, 74–79. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2017.05.005>
- Meld. St. 21 (2016–2017). *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20162017/id2544344/sec2>
- Meld. St. 19 (2018–2019). *Folkehelsemeldinga – gode liv i eit trygt samfunn*. Helse- og omsorgsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20182019/id2639770/>
- Meld. St. 6 (2019–2020). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/>
- NESH. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora>
- Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa* (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61>
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Sage.
- Saltkjel, T., Malmberg-Heimonen, I. & Tøge, A. G. (2021). Betydningen av tverrprofesjonelt samarbeid for lærernes vurderinger av egen kompetanse til å tilpasse opplæring i skolen. *Nordisk tidsskrift for utdanning og praksis*, 15(2), 36–52. <https://doi.org/10.23865/up.v15.2836>
- Schiefloe, P. M. (2015). *Sosiale landskap og sosial kapital: nettverk og nettverksforskning* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Praksisfelleskap i endring i norsk grunnskole?

- Skedsmo, G. & Huber, S. G. (2019). Top-down and bottom-up approaches to improve educational quality: Their intended and unintended consequences. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 31, 1–4. <https://doi.org/10.1007/s11092-019-09294-8>
- Utdanningsforbundet. (2012) *Lærerprofesjonens etiske plattform på 1,2,3*. <https://www.utdanningsforbundet.no/globalassets/var-politikk/publikasjoner/brosjyrer/larerprofesjonens-etiske-plattform-pa-1-2-3.pdf>
- Verdens helseorganisasjon. (2017). *Global school health initiatives: Achieving health and education outcomes. Report of a meeting, Bangkok, Thailand, 23–25 November 2015* (WHO-rapport 17.7). <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259813/WHO-NMH-PND-17.7-eng.pdf>
- Wenger, E. (2004). *Praksisfelleskaber. Læring, mening og identitet*. Hans Reitzels Forlag.
- Willumsen, E. & Ødegaard, A. (Red.). (2020). *Samskaping. Sosial innovasjon for helse og velferd*. Universitetsforlaget.